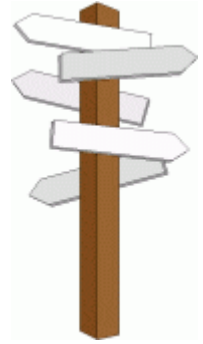

Útjelző

2001 SZEPTEMBER

Az E.K.E. Bánsági Osztályának ismertetője

I. évf. 2 sz.

G.Szabó László

A 2001-es Székelyjói vándortáborról

Régi hagyományaink folytatásaként, minden nyáron az Erdélyi Kárpát Egyesület valamelyik osztálya rendez egy 5 napos sáttortáborozást. Az idén a Kolozsvári Osztály vállalta magára ezt a komoly feladatot. Megrendezésére Székelyjő határában került sor, a Vigyázó (Vlădeasa) hegy lábánál, a Sebespatak völgyében. A vándortábor kettős jubileum volt. Most ünnepeltük az EKE első megalakulásának 110 éves valamint újraalakulásának 10 éves évfordulóját.

A táborban 1081 bejegyzett résztvevő volt, ezekből több mint 400-an voltak magyarországiak, de voltak Nyugat-Európából, sőt még a tengeren túlról is. A táboron kívül, a környező falvakban is sokan voltak elszálásolva, akik szintén bekapcsolódtak a tábor programjaiba. Bánságból 16-an vettünk részt, közülük 13-an 20-25 év közötti, zömében magyar egyetemisták. Négy temesvári románajkú diák-vendégünk is volt.

(folytatás a második oldalon)

„Turista az, aki útra kel azért, mert foglalkozásának egyformasága, gondjainak sokasága közepett álmaiban feltűnik előtte egy olyan szebb világ, melyben zöldebb a fű, kékebb az ég, magasabbak a hegyek, szebbek, vagy különösebbek a házak, barátságosabbak az emberek; s aki az álmok kép eredetijét fáradtságtól vissza nem riadva keresi, s mert hiszen e földön élünk, talán soha meg nem találja, de azért jó kedvét el nem veszíti, hiszen örömét éppen ez a keresés teszi.”

Eötvös Lóránd

Siska Szabó Zoltán: Könnyező természet

**A Székelyjói vándortábor fotoversenyén,
környezetvédelem kategóriában első díjat nyert
alkotás**

(Szabó László beszámolójának folytatása az első oldalról)

A táborból minden nap gyalogos és buszos kirándulásokat szerveztek 10-12 irányba. A gyalogtúrák a Vigyázó hegyre, a Szamos bazárhoz, barlangokhoz, kilátókhoz, természeti érdekességekhez (Sequoia fenyő) vezettek. Az autóbusszos kirándulásokon Kalotaszeg történelmi emlékhelyeit, műemlékeit, templomait, néprajzi gyűjteményeit mutatták be. Itt a népművészet élő jelenség, így megismerhettük a különböző foglalkozások ismertebb képviselőit, akiket műhelyükben kerestünk fel. Voltak közöttük kő- és fadaragók, gyöngykaláris- és pártakötők, varrott csízmakészítők. Tájházi és családi tisztaszobákat láthattunk, kelengyékkel, varrottas párnákkal és a Kalotaszeg-i tájegység gazdag népviseletével. A szomszéd faluban, Kalotaszekírályon ugyan ezekben a napokban zajlott egy magyar néptánc-találkozó számos bel- és külföldi együttessel ami külön szín pompás látnivalót jelentett.

A táboron belül megtartottuk az évi közgyűlésünket ahol az Országos Vezető Tanács és minden osztály vezetője beszámolt évi tevékenységéről. Elmondtuk gondjainkat, bajainkat. Az elmúlt 10 évben kifejtett kiváló szervező, vezető munkáért 23 személynek elismerő oklevelet adományoztak, közöttük nekem is, a Bánsági Osztály megalakításáért kifejtett tevékenységemért.

Rendeztek mezei futóversenyt, fekete-fehér és színes fotóversenyt és diavetítést különböző tematikákban. A legtöbb díjat aradi kollégánk, Siska Szabó Zoltán fotóművész vitte el. Aki mulatni óhajtott, annak a cigányok bármikor elhúzták a nótáját, a rögtönzött vendéglők pedig non-stop szolgáltatást nyújtottak.

Ismerkedtünk más osztálybeli kollégákkal, Magyarországról érkezett turistákkal is, akik gazdag egyesületek vezetői és hajlandóak arra, hogy velünk közösen vásároljanak egy turistaházat a bánsági hegyekben. Nagyon örülünk annak, hogy megismerkedtünk Arad és Hunyad megyei turistákkal akik kérték belépésüket a Bánsági Osztályba, hogy egy erős egyesületet hozunk létre. Ez azóta már meg is történt és immár együtt munkálkodunk a régi turistaházaink visszaszerzésén.

Utolsó este 1200 személynek főztek közös vacsorát és a táborúzó mellett hajnalig szólt a magyar nóta. A 2002-es vándortábor Gyergyószentmiklós és a Gyilkostó között rendezik meg az országút közelében, egy bővizű patak mentén. Remélem tőlünk is többen eljönnek erre a magasztos turista fesztiválra. Arra kell gondolnunk, hogy ennek lebonyolítása egyszer majd a mi feladatunk lesz és ezt bizony idejében meg kell tanuljuk másoktól.

**Bánsági EKE-sek, hazafelé a vándortáborból,
vonatra várnak a Csucsai vasútállomáson**

Egy jól sikerült gombatokányos piknik

Korai reggeli után, a 8,20-kor induló személyvonattal érkezünk 20 percnyi zötyögés után Temesságra. Mindenki monoton vidéket várt, de a mintegy 3 km-nyi földesút elég változatosnak bizonyult. Jobbfelől egy almás liget mellett haladtunk el, baloldalt pedig learatott zabtábla igazolta hogy ember által művelt területen barangolunk. A kocsit mindkét oldalán sok gyógynövény található, melyek közül a cickafarkot (*Achillea millefolium*), orbáncfűvet (*Hypericum perforatum*) és kakukfűvet (*Thymus serpyllum*) gyűjtöttük.

A 40 perces séta után megálltunk az erdőszélen friss levegőt szívni. Meglepő látvány tárult elénk: a gyakori esők után a talajon valósággal virítottak a különböző fajtájú gombák. Sajnos a mérgezőgomba hisztéria miatt nagyon sokan idegenkednek a gombaszedés gondolatától. Mi is csak a legismertebb, jóminőségű kalaposokat kezdtük el gyűjtögetni, mint például a piruló galóca (*Amanita rubescens*), barnaközepű galambgomba (*Russula cessaus*), zöldhátú galambgomba (*Russula virescens*) és molyhos nemeztinoru (*Xerocomus subtentorius*).

A tokány elkészítésével Luncz Lajos mérnök úr foglalkozott, aki újra bebizonyította hogy elsőosztályú konyhatigris. Szép időnk volt, nyugodtan megebédeltünk a zöld gyepen. Nem zavart senkit a kissé kellemetlen ülőhelyzet – a tokány nagyon finom – ilyenkor nem adunk a konfortra ...

Ebéd után folytattuk utunkat az erdő mellett a Temes partjáiig. Szándékunk egy jó fürdés volt, de sajnos a folyó vízállása nagyon magasnak bizonyult, az iszapos-sáros parton keresztül nem tudtuk a vizet megközelíteni. Bánatunkat jó hideg sörrel csillapítottuk a temesparti vendéglőben. A 18,24-es vonattal térünk vissza Temesvárra: újra egy szép napot töltöttünk az EKE szervezésében.

Urai László Miklós

Lippa vára

A Maros folyó bal partján fekszik, Aradtól 30 km-re.

Egyesek szerint IV. Béla király építette 1241 – a tatárjárás – után. 1285-ben a tatárok nem tudják bevenni. Oklevelekben csak 1324-ben tűnik fel. Ekkor, Szécsényi Tamás erdélyi vajda a várnagya. Különösen Károly Róbert alatt fejlődött. 1315 – 1317 között sokszor tartózkodott a királyi udvar Lippán. Több királyi oklevél keletkezett itt, köztük az is amelyben Lippa az első privilégiumait kapta.

Mátyás király 1459-ben a fogságból kiszabadult Szlágyi Mihály, volt kormányzónak adományozta.

1462-ben Brandisi Giskra János cseh huszita vezér szerzi meg. 1463-ban viszont a vár ismét a király birtokában szerepel aki Dengelegi Pongrácz Jánosnak zálogosította el 1473-ban.

A király 1482-ben Castrum Lyppa név alatt új adományként Bánffy Miklós aradi és pozsonyi főispánnak és testvérének Jakabnak adományozta akik még beiktatásuk előtt önkényesen elfoglalják. Mátyás 1487-ben Dóczy Péter és Jaksics István királyi biztosoknak meghagyta, hogy foglalják el a várat, akik ezt meg is tették s a király azt saját fiának, Korvin Jánosnak adományozta.

Korvin János halála után özvegyét, Beatrixot Brandenburi György örgróf vette feleségül aki így Lippa várát is megszerezte. A várat ekkor falakkal s bástyákkal, valamint különleges védőművekkel erősítette meg.

1512-ben a kinevezett új várnagy Bodó Miklós, bár letette az örgrófnak a hűségesküt, 1514-ben a keresztetek által körülzárt várat harc nélkül adta át Székely Györgynek, Dózsa vezérének. A parasztlázadás leverése után Lippát Szapolyai János szálta meg aki 1529-ben szabad királyi városnak nyilvánította.

Buda eleste után Szulejmán szultán Lippára küldte Izabellát gyermekével János Zsigmonddal, akik ide költöztették a koronát, a koronázási jelvényeket s itt őrizték 1542 májusáig.

1551-ben Martinuzzi György a várat Ferdinándnak adja át aki Báthori András nevezte ki várkapitánynak. Báthori a török közeledtével a várat Gersei Pethő Jánosra bízta aki kardcsapás nélkül engedi át az ellenségnek. 1551 november 1-én Castaldo foglalja el de a következő év tavaszán már ismét a török kezére jut. A töröktől 1595 augusztusában kerül újra Báthori Zsigmond fejedelem kezére, vezére Simai Borbély György révén.

Ezek után Lippa 1600-ban Mihály vajda, 1604-ben Bocskai István, 1605-ben Hasszán temesvári pasa, majd 1606-ban Petneházi István jenei kapitány kezén forog.

Az 1616-ik évi országgyűlés Bethlen Gábor javaslatára és Erdély szabadságáért, a vár ismét törököknek való átadását határozza el. Ennek a határozatnak Vajda István lippai kapitány nem tett eleget mire a fejedelem kénytelen volt azt elfoglalni s más várakkal együtt átadni a temesvári beglerbégnak.

Az aradi várnál is fontosabb Lippa várát a török azonnal helyreállította, a falakat, bástyákat kijavította, megfelelő számú őrséggel látta el.

Evlija Cselebi így írja le: „A Maros folyó az északi oldalán levő falat csapkodva folydogál s mivel e vár némely helyeit megrongálta, erős tömésfal kerítést készítettek oda. Öt kapuja van: északi oldalon a Híd-kapu, attól kétszáz lépésnyire az Azáb-kapu, attól ötszáz lépésnyi távolban a Vízi-kapu, attól ötszáz lépésnyire a Batal-kapu, attól háromszáz lépésre a Temesvári-kapu, azután kívül van a Martalóc-kapu és a Sorompó-kapu. E nagy várnak déli oldalán álló középső vár ötszög alakú, igen erős és szilárd bástyájú vár, melynek kerülete körülbelül ötezer nyolcvan láb. Ötven lábnyi, emeletes, erős tömésfala van, nem kőépület, hanem véges-végig fából készült erős palánka vár.” E törökök által megerősített várat 1686 június 21-én Caraffa Antal tábornagy foglalja vissza, azonban 1695 szeptember 7-én már újra a török kezére kerül. Ez utóbbi ostrom során a falak annyira megrogálódtak, hogy a törökök már nem tartják érdemesnek azok kijavítását s miután lerombolják a még álló részeket, elvonulnak Temesvárra.

Az utolsó maradványokat 1717-ben Löffelholz császári ezredes, aradi várparancsnok lebontatta. Ezzel véget ért Lippa várának története s a török időkre ma már csak az egykori török bazár árkaos épülete emlékeztet.

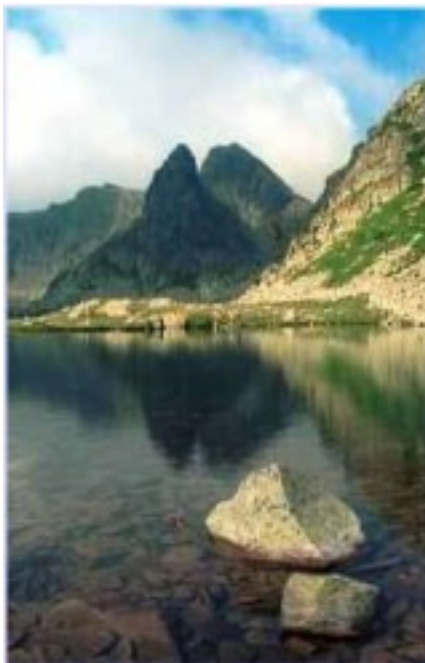
Kiss Gábor nyomán Pálkovács István

Az egykori török bazár épülete Lippán

2001 július 1. és 2001 szeptember 30. között megejtett EKE túrák és kirándulások

2001 július 7	Gyalogtúra és piknik	Temesség – Gyiroki erdő – Temesség-i üdülőtelep	5	résztevő
2001 július 3 – 13	Jubileumi gerinc-túra	Szárkő – Retyezát – Godján hegységek	5	résztevő
2001 július 23 – 30	Magashegyi völgyi-túra	A Retyezát hegység gleccservölgyei és tavai	7	résztevő
2001 augusztus 2 – 5	E.K.E. Vándortábor	Székelyjő és környéke	16	résztevő
2001 szept. 29 – 30	Gyalog- és barlangtúra	Krassóalmás – Komárnik – Mediureca	3	résztevő

Retyezát: Tó a Bukura kapujában
foto: Piotr Szucki

Egy hegyi túra tanulságai

Első jogelődünk, a Delvidéki Kárpát Egyesület 1891 július 4-én alakult meg. A 110 éves jubileum alkalmából szerveztem egy 13 napos magashegyi gerinctúrát. Ott szerettünk volna lenni naplementekor a Baicu csúcson és látni a Retyezát hegységet, miként pompázik a lenyugvó nap fényében, ahogyan tették ezt ezen a helyen és napon elődeink amikor eldöntötték az egyesület megalakítását. A kirándulást többször is hírdettem sajtóban, rádióban és mégis csak öten indultunk útnak. A 62 éves szervező útitársa volt a 60 éves Farkas Miklós egyesületi klégánk és három román XI. Osztályos diák.

Július 4-én a Cuntu meteorológiai állomásról indultunk a Szárköre és onnan a Baicu-ra. Mindvégig vert az eső, olykor zápor, felerősödött a szél, villámlott körülöttünk a gerincen, a felhőkben jártunk, a látótávolság 20-30 méterre csökkent. A turistajelzések meggritkáltak majd teljesen eltűntek. A fiúkat hiába kértem, hogy ne távolodjanak el. Már több mint egy

órája megszakadt közöttünk minden kapcsolat amikor felértünk a Baicu csúcra. Ekkor kissé kitisztult az idő és kb. 2-3 km-re láttuk meg őket a Nedeia hegy szélén, az útvonaltól teljesen eltérő irányban, ahol egy szakadék előtt megálltak várva bennünket, hogy „utolérjük” őket. Utánuk kellett menjünk, így időkrízisbe kerültünk, ráadásul az idő ismét elromlott.

Ezekre való tekintettel és arra, hogy a Munții Carpați folyóiratban, egy tavaly megjelentetett térkép alapján tőlünk kb. 1 km-re levő Râul Șes partján ösvény volt jelölve, úgy döntöttünk, leereszkedünk a völgybe és ott folytatjuk utunkat a Gura Apei gyűjtő felé. Ítéletidőben ereszkedtünk lefelé a nagyon meredek sziklás hegyoldalon, több mint 1000 métert. Leérve döbbszünk rá, hogy az említett térképet hallomásból készíthették, mert út ott sohasem volt és soha nem is lesz, hiszen a folyót hosszú szakaszokon mindkét oldalon sziklafalak övezik. Így a combig erő, hideg és gyorsvízű, sziklás medrű pataokban sokszor kellett átmenni egyik oldalról a másikra, vagy éppen a folyó medrében meneteltünk a vízfolyás irányába. Ez az út 10 órát vett igénybe, míg az első emberjárta ösvényhez értünk. A folyóra inni lejáró vadak nyomaival, csapásaival már előzőleg több ízben is találkoztunk, ebben az igazi őserdőben, amihez hasonlót ritkán láthatunk.

A Nagy Laposnyik völgyében folytattuk utunkat. A Retyezát Nemzeti Park bejáratánál megemlégtünk, hogy diákok és nyugdíjasok vagyunk, ám jegyárkedvezményben még így sem részesültünk. A Peleaga réten keresztül értünk másnap a Bukura tóhoz, ahol lesátoroztunk. A következő napokban bejártuk a környező hegyeket és völgyeket. Az idő is megemberelte közben magát. A júliusi napfényben mosakodtunk a térről megmaradt hóban. Legényeink 4 nap után, kissé lerobbanva, lekoptak ...

Mi veteránok folytattuk utunkat a Peleaga – Păpușa – Custura – Drăgșanu – Piatra Iorgovanului – Micușa gerincen, ami három napos út volt.

Ezen az útszakaszon több mint ötven ledöntött útjelző vasoszlopot állítottunk talpra, jelzéspótló kórákásokat nagyobbítottunk. A jelzések ritkák voltak és a Micușa-nál teljesen megszűntek. Térkép és iránytű alapján, mégis bizonytalanul, de jó irányba haladtunk a Godeanu csúcs felé, amikor a patakban való gázolás miatt és a sok esőtől átázott bakkancsomnak levált a talpa. Nem tudtuk folytatni utunkat vissza a Szárköre. Az Oslea hegyen le kellett ereszkednünk a Iovan tóhoz, Csernafalu fölött.

A Herkulesfürdő feletti Hétforrás-hoz kimerülten érkeztem, Miklós kollégám sokkal frissebben. Itt pihentünk egy napot, lubickoltunk a termálvízben. Temesvárra, egy nagyon szép gerinctúra emlékével tértünk meg, több mint húsz, 2000 méternél is magasabb csúcs megmászása után. Lelki szememmel még ma is látom a büszke bérc csodálatos panorámáját. Kalandos utunkból csak a szépre emlékezem.

Az út tanulságai immár a temesvári viszonyok közepette:

- Ismeretlen vagy fegyelmetlen útitárssal ne induljunk útnak.
- A megjelentetett térképek sokszor megbízhatatlanok. Csak az útvonalat jól ismerő, a hegyeket sűrűn járó túravezetővel induljunk útnak.
- A fentihez hasonló túrára csak megfelelő felkészültséggel, szereléssel és jó egészségi állapotban tanácsos elindulni.
- Egy hétnél hosszabb hegyitúrát csak az egyetemisták vakációja idején szervezzünk.
- Népesebb csoporttal ne induljunk 3-4 naposnál hosszabb túrára.
- Még a Nemzeti Parkok bejáratánál is kérjünk árjegyzéket, mert még ott is becsaphatnak. De vigasztalásul mondom, hogy kissé becsapottan is érdemes odamenni, erre a szépségében egyedülálló hegyvidékre.

Szabó László

Útjelző – Az Erdélyi Kárpát Egyesület Bányási Osztályának negyedévenként megjelenő ismertetője – Térítés nélkül terjesztendő
Szerkeszti: Illés Mihály – e - mail: utjelzo@ekeban.ro